

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Інформаційні права людини

Освітня програма	«Інформаційне право»
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Форма навчання	денна
Статус навчальної дисципліни	обов'язкова
Мова викладання	українська

КИЇВ – 2024

ДБА. 711
№ ж 401

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено на засіданні кафедри ІБД ННІ ІБ СК НА СБ України від «26» 09 2024 року, протокол № 10.

1. Опис навчальної дисципліни

Показник	Значення показника
Курс (и)	1
Семестр (и)	1
Обсяг (<i>кредити ЄКТС/години</i>)	3/90
Кількість змістових модулів	2
Розподіл годин за видами навчальної діяльності:	
лекції (Л)	20
семінарські заняття (СЗ)	12
практичні заняття (ПЗ)	12
індивідуальні завдання (ІЗ)	
самостійна робота (СР)	46
форма підсумкового контролю (<i>семестр</i>)	диф. залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Мета: формування у студентів ННІ ІБ СК Національної академії СБ України спеціальності 081 «Право» сучасних знань про інформаційні перетворення в системі прав людини, формування комплексу інформаційних прав людини та перспективи його розвитку, проблеми інституалізації, забезпечення і захисту таких прав у національному і міжнародному праві.

2.2. Завдання:

Основними завданнями вивчення дисципліни «Інформаційні права людини» є:

- вивчення основних тенденцій, які зумовлюють розвиток прав людини в інформаційному суспільстві;
- вивчення історій інформаційних прав людини та форм їх сучасного відображення в міжнародному і національному праві;
- з'ясування ролі і місця комплексу інформаційних прав в системі прав людини;
- визначення перспектив розвитку прав людини, зумовлених інформатизацією та глобалізацією;
- формування уявлень про найближчі перспективні зміни юридичного закріплення прав людини в умовах зростання інформаційного суспільства;
- формування здатностей оцінювати унікальні юридичні властивості інформаційних прав людини, потреби у їх визнанні та задоволенні, визначати адекватні шляхи забезпечення і захисту інформаційних прав людини

2.3. Результати навчання

Обов'язкова навчальна дисципліна «Інформаційні права людини» спрямована на досягнення програмних результатів навчання, які в інтегрованому (синтезованому) вигляді визначені у профілі освітньо-професійної програми «Інформаційне право» (від 24.09.2024 № 29/1-8499), а саме:

ПРН 1.	Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.
ПРН 2.	Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.
ПРН 3.	Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.
ПРН 4.	Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.
ПРН 6.	Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.
ПРН 7.	Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.
ПРН 10.	Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.
ПРН 12.	Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.
ПРН 17.	Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.
ПРН 19.	Обґрунтовувати юридичні рішення у сфері правового регулювання інформаційних правовідносин та роз'яснювати права і обов'язки їх учасникам.

3. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів, тем навчальних занять	Кількість годин					
	Усього	Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СР
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Семестр 1						
Змістовий модуль 1. Інформаційні права людини як результат еволюційного розвитку						
Тема 1. Історичні аспекти просування інформаційних прав людини	8	2	2			4
Лекція 1. Генеза концепту «інформаційні права людини»		2				
Семінар 1. Етапи і фактори розвитку ШІІ			2			
Самостійна робота 1. Розвиток інформаційного суспільства як фактор впливу на право і права людини						4
Тема 2. Поняття і юридичне визнання інформаційних прав людини	26	6	4	2		16
Лекція 1. Поняття інформаційних прав людини		4				
Практичне заняття 1. Моделювання знань про інформаційні права людини в контексті типів праворозуміння.				2		
Самостійна робота 1. Праворозуміння як підстава осмислення прав людини						4
Семінар 1. Ознаки і критерії комплексу інформаційних прав людини			2			
Самостійна робота 2. Інформація як критерій інформаційних прав людини та її відображення в різних галузях права.						4
Самостійна робота 3. Концепція поколінь прав людини та її розвиток						4
Лекція 2. Інформаційні права люди в міжнародних стандартах прав людини і національному законодавстві		2				
Семінар 2. Траєкторії утвердження інформаційних прав людини в нормативно-правових актах			2			
Самостійна робота 4. Визнання прав людини: загальний, регіональний, національний рівень						4
Тема 3. Типологія інформаційних прав людини	8	2		2		4
Лекція 1. Типи і види інформаційних прав людини		2				
Практичне заняття 1. Видова ідентифікація інформаційних прав людини				2		
Самостійна робота 1. Права і свободи людини: співвідношення і правове визначення						4
Модульна контрольна робота 1 (за рахунок часу практичних занять)	2			2		
Всього годин за змістовий модуль 1	44	10	6	6		24
Змістовий модуль 2. Проблеми і перспективи інформаційних прав людини						
Тема 4. «Цифровізація» прав людини	8	2	2			4
Лекція 1. Цифрові права людини та шляхи їх інституалізації		2				
Семінар 1. Структура і зміст комплексу цифрових прав.			2			
Самостійна робота 1. Європейські ініціативи щодо цифрових прав.						4
Тема 5. Проблеми юридичного визначення інформаційних прав людини	8	2		2		4
Лекція 1. Межі і обмеження інформаційних прав людини.		2				
Практичне заняття 1. Конкретизація змісту і меж інформаційних прав людини.				2		
Самостійна робота 1. Міжнародні вимоги щодо обмеження прав людини в умовах надзвичайних режимів.						4
Тема 6. Штучний інтелект і права людини	8	2	2			4

Назви змістових модулів, тем навчальних занять	Кількість годин					
	Усього	Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СР
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Лекція 1. «Правосуб'єктність» штучного інтелекту як загроза правам людини		2				
Семинар 1. Інформаційні права людини у проблемі правового регулювання штучного інтелекту			2			
Самостійна робота 1. Формування вимог етики створення штучного інтелекту в європейському правовому просторі						4
Тема 7. Правопорушення і юридична відповідальність у сфері інформаційних прав людини	10	2		2		6
Лекція 1. Інформаційний делікт та особливості відповідальності за порушення інформаційних прав людини		2				
Практичне заняття 1. Юридична відповідальність за порушення інформаційних прав людини				2		
Самостійна робота 1. Оцінка причин виникнення поширення інформаційних правопорушень на основі європейських критеріїв верховенства права						6
Тема 8. Інформаційні права людини у стратегіях розвитку людства	10	2	2			6
Лекція 9. Права людини та інформаційний розвиток в основних документах міжнародних організацій і форумів.		2				
Семинар 1. Інформаційні права людини як чинник розвитку людства			2			
Самостійна робота 1. Перспективи інформаційних прав людини в документах ООН щодо сталого розвитку						3
Самостійна робота 2. Перспективи інформаційних прав людини в документах Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства						3
Модульна контрольна робота 2 (за рахунок часу практичних занять)	2			2		
Всього годин за змістовий модуль 2	46	10	6	6		24
Підсумковий контроль (диф. залік)						
Всього годин за навчальну дисципліну	90	20	12	12		46

4. Основні методи навчання

Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

– методи надання і сприйняття навчальної інформації: словесні (лекція, дискусія); наочні (ілюстрація, демонстрація, візуалізація); практичні (міні-дослідження, задачі);

– методи логіки сприйняття навчальної інформації: індуктивний; дедуктивний; аналітичний, моделювання, тощо;

– методи формування знань: репродуктивний; проблемно-пошуковий;

– організаційні методи: навчальна робота під керівництвом викладача; самостійна творчо-пошукова робота з джерельною базою, міні-дослідження.

Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності та розвитку soft skills:

– стимулювання інтересу до дослідницької діяльності;

– створення навчально-наукової дискусії;

- моделювання проблемних ситуацій правової сфери, що потребують наукового вирішення;
- колективна робота малими групами;
- створення презентації, інфографіки;
- кейс-метод;
- створення ситуацій зайнятості і пізнавальної новизни;
- заохочення до самонавчання і дослідницької творчості.

5. Оцінювання результатів навчання

5.1 Результати навчання здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни оцінюються за 100-бальною шкалою як сума балів поточного та підсумкового контролю із застосуванням наступних вагових коефіцієнтів, загальна сума яких дорівнює 1:

Вид контролю	Ваговий коефіцієнт
Поточний контроль (К)	0,6
Підсумковий контроль (ПК)	0,4

Підсумкова семестрова оцінка (ПСО) обчислюється за формулою: ПСО=К+ПК

5.2. Складниками для обчислення балу поточного контролю здобувача вищої освіти є:

Види навчальної діяльності	Кількість балів (максимальна)
Робота на лекціях (участь в обговоренні актуальних питань; власні пропозиції, зауваження тощо)	1
Робота на семінарських заняттях	5
Робота на практичних заняттях	5
Виконання завдань для самостійної роботи	1
Виконання індивідуальних та/або групових завдань	-
Виконання модульної контрольної роботи	5

Мінімальна кількість балів для допуску до підсумкового контролю - 36

5.3. Шкала оцінювання здобувача вищої освіти

Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	<i>Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок.</i> Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.
B	84-89	<i>Дуже добре – вище середнього рівня, але з кількома помилками.</i> Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних

		ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.
C	75-83	<i>Добре – загалом правильна робота, але з певною кількістю помилок.</i> Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.
D	65-74	<i>Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків.</i> Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.
E	60-64	<i>Достатньо – виконання задовольняє мінімальні вимоги.</i> Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.
FX	35-59	<i>Незадовільно – потрібна додаткова робота.</i> Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
F	1-34	<i>Незадовільно – потрібна значна додаткова робота.</i> Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

6. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

Основна література:

1. Беляков К.І., Онопрієнко С.Г., Шопіна І.М. Інформаційна культура в Україні: правовий вимір. Монографія. Київ: КВІЦ, 2018. 168 с.
2. Головатий С. Тріада європейських цінностей – верховенство права, демократія, права людини – як основа українського конституційного ладу (частина третя: права людини). Право України. 2015. № 1. С. 13–92.
3. Гудима Д.А. Права людини: антрополого-методологічні засади дослідження. Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування Академії правових наук України / Редкол.: П.М. Рабінович (голов. ред.) та ін. Серія І. Дослідження та реферати. Вип. 20. Львів: Край, 2009. 292 с.
4. Енциклопедія соціогуманітарної інформології / коорд. проекту та заг. ред. проф. К.І. Беляков. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 2. 432 с.
5. Енциклопедія соціогуманітарної інформології / коорд. проекту проф. К.І. Беляков. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Т. 1. 472 с.
6. Загальна теорія права: підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. Київ: Ваїте, 2015. 392 с.
7. Іванків І.Б. Права людства. Монографія. Київ: Ваїте, 2020. 158 с.
8. Кастельс М., Хіманен П. Інформаційне суспільство та держава добробуту. Фінська модель: пер. з англ. Київ: Ваклер, 2006. 230 с.
9. Колпаков В.К. Адміністративно-деліктний правовий феномен: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2004. 528 с.
10. Кохановська О.В. Правове регулювання у сфері інформаційних відносин: монографія. Київ: Національна академія внутрішніх справ України, 2001. 212 с.

11. Кохановська О.В. Теоретичні проблеми інформаційних відносин у цивільному праві: монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006. 463 с.

12. Мірило правовладдя: коментар, глосарій, Rule of Law Checklist. Венеційська Комісія Ради Європи / пер. С. Головатий. 2017. 164 с.

13. Новицький А.М. Правове регулювання інституціоналізації інформаційного суспільства в Україні: монографія. Ірпінь: НУДПС України, 2011. 444 с.

14. Права людини: соціально-антропологічний вимір. Колективна монографія. Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування Академії правових наук України / Редкол.: П.М. Рабінович (гол. ред.) та ін. Серія І. Дослідження та реферати. Вип. 13. Львів: Світ, 2006. 280 с.

15. Права приватної особи в умовах пандемії COVID-19: проблеми здійснення і захисту: монографія / Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova, К.І. Беляков та ін.; за ред. д. юрид. н., проф. Є.О. Харитонova, д. юрид. н., проф. О.І. Харитонovoї, к. юрид. н., доц. К.Г. Некіт. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 404 с.

16. Рабінович П.М. Права людини та їх юридичне забезпечення (Основи загальної теорії права і держави): навч. посіб. Київ, 1992. 100 с.

17. Савчин М. Права людини. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/>

18. Теорія держави і права: навч. посіб. для підгот. фахівців з інформ. безпеки / О.О. Тихомиров, М.М. Мікуліна, Ю.А. Іванов та ін.; за заг. ред. Л.М. Стрельбицької. Київ: Кондор-Видавництво, 2016. 332 с.

19. Тихомиров О.О. Права людини: інформаційний вимір: монографія. Одеса: Вид-во «Юридика», 2023. 304 с.

20. Тихомиров О. О., Тугарова О. К. Юридична відповідальність за правопорушення в інформаційній сфері: навч. посіб. Київ: Нац. акад. СБУ, 2015. 172 с.

21. Юридична відповідальність за правопорушення в інформаційній сфері та основи інформаційної деліктології: монографія / І.В. Арістова, О.А. Баранов, О.П. Дзьобань та ін.; за заг. ред. проф. К. І. Белякова. Київ: КВІЦ, 2019. 344 с.

Допоміжна література:

1. Барабаш О.О. Четверте покоління прав людини: загальнотеоретична характеристика. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2016. № 837. С. 213–217.

2. Баранов О.А. Інтернет речей (IoT): робот зі штучним інтелектом у правовідносинах. Юридична Україна. 2018. № 5-6. С. 75–95.

3. Баранов О.А. Інтернет речей (IoT): регулювання надання послуг роботами зі штучним інтелектом. Інформація і право. 2018. № 4(27). С. 46–70.

4. Баранов О.А. Правове забезпечення інформаційної сфери: теорія, методологія і практика: монографія. Київ: Едельвейс, 2014. 497 с.

5. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика. Київ: КВІЦ, 2006. 118 с.

6. Беляков К.І. Інформатизація в Україні: проблеми організаційного, правового та наукового забезпечення. Монографія. Київ: КВІЦ, 2008. 574 с.
7. Білоскурська О.В., Федорчук М.Д. Нормативно-правове регулювання обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина в умовах воєнного стану в Україні. Правова держава. 2022. № 46. С. 7–18.
8. Відповідальність у праві: філософія, історія, теорія : моногр. / І. Безклубий, С. Бобровник, І. Гриценко та ін.; за заг. ред. І. Безклубого. Київ: Грамота, 2014. 448 с.
9. Данільян О.Г., Дзьобань О.П. Діалектична єдність інформаційних прав та інформаційної свободи: до усвідомлення. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». 2017. № 1 (32). С. 5–15.
10. Заярний О.А. Правове забезпечення розвитку інформаційної сфери України: адміністративно-деліктний аспект: монографія. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 700 с.
11. Золотар О.О. Правовий статус людини в інформаційному суспільстві. Юридичний науковий електронний журнал. 2018. № 1. С. 84–87.
12. Калюжний К.Р. Сутність інформаційних прав людини в науці інформаційного права. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2012. № 4(25). С. 55–58.
13. Корнієнко М.В. Права людини в умовах воєнного стану: загальноправовий дискурс. Південноукраїнський правничий часопис. 2022. № 1–2. С. 27–31.
14. Костецька Т.А. Конституційно-правове регулювання інформаційних прав: деякі термінологічні аспекти. Часопис Київського університету права. 2013. №2. С. 114–117.
15. Крилова Д. Четверте покоління прав людини в контексті взаємозв'язку правових і моральних норм. Jurnalul juridic național: teorie și practică. 2017. № 2. С. 26–30.
16. Кузнецова М.Ю. Інформаційно-правовий статус: поняття, ознаки, структура. Науковий вісник Державного херсонського університету. Серія: юридичні науки. 2018. Вип. 2. Том. 1. С. 165–168.
17. Кузніченко С.О. Концепт обмеження прав людини в умовах воєнного стану. Південноукраїнський правничий часопис. 2022. № 1–2. С. 32–36.
18. Оніщенко Н. До питання про розвиток доктрини прав людини в Україні (роки незалежності). Право України. 2013. № 9. С. 176–193.
19. Оніщенко Н.М. Правова доктрина, юридична наука та захист прав людини (коефіцієнт корисної дії). Альманах права. 2020. Вип. 11. С. 11–15.
20. Полетило К.С. Оцінка обмеження інформаційних прав і свобод людини судами Швеції. Наука і правоохорона. 2015. № 1. С. 281–288.
21. Політанський В.С. Обмеження права на доступ до інформації. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2013. № 26. С. 215–227.
22. Рабінович П. Верховенство права як соціально-природний феномен (контури ідеалу). Право України. 2010. № 3. С. 19–23.
23. Рабінович П.М. На шляху до формування доктрини основоположних прав людини. Право України. 2022. № 1. С. 23–38.

24. Разметаєва Ю.С. Цифрові права людини та проблеми екстратериторіальності в їх захисті. Право та державне управління. 2020. № 4. С. 12–23.
25. Тихомиров О.О. Еволюція інформаційних прав людини. Інформація і право. 2023. № 1 (44). С. 50–57.
26. Тихомиров О.О. Інформаційні права людини в контексті плюралізму праворозуміння. Юридичний вісник. 2021. № 6. С. 14–23.
27. Тихомиров О.О. Інформаційні права людини та право на інформацію: співвідношення понять. Правові новели. 2021. № 15. С. 72–78.
28. Тихомиров О.О. Інформаційний делікт як підстава «інформаційної» юридичної відповідальності: відмітні ознаки. Інформація і право. 2019. № 1. С. 37–44.
29. Тихомиров О.О. Класифікація інформаційних прав людини: розвиток підходів. Інформація і право. 2022. № 1(40). С. 46–53.
30. Тихомиров О.О. Межі і обмеження інформаційних прав людини. Право і суспільство. 2023. № 1. С. 31–39.
31. Фігель Ю.О. Обмеження прав людини в умовах воєнного стану. Вісник ЛТЕУ. Юридичні науки. 2015. № 2. С. 222–230.
32. Фігель Ю.О. Проблеми обмеження права на доступ до інформації. Вісник ЛТЕУ. Юридичні науки. 2015. № 1. С. 132–139.
33. Шаповал В.М. Феномен прав і свобод людини та громадянина (теоретико-правовий і конституційний аспекти). Право України. 2015. № 2. С. 24–45.
34. Tykhomyrov O.O., Bieliakov K.I., Kostenko O.V., Radovetska L.V. Digital rights in the human rights system. InterEULawEast. 2023. Vol. X (1). P. 183–207. DOI: <https://doi.org/10.22598/iele.2023.10.1.10>; URL: <https://hrcak.srce.hr/file/440551>
35. Tykhomyrov O.O., Kostenko O.M., Bieliakov K.I., Aristova I.V. «Legal personality» of artificial intelligence: methodological problems of scientific reasoning by Ukrainian and EU experts. AI & SOCIETY. February 2023. DOI: <https://doi.org/10.1007/s00146-023-01641-0>
36. Tykhomyrov O.O., Tykhomyrov D.O., Radovetska L.V., Vatrak A.V. Informational human obligations: state and prospects of doctrine interpretation. The Age of Human Rights Journal. 2023. № 21. e 7698. DOI: <https://doi.org/10.17561/tahrj.v21.7698>

Нормативно-правові джерела:

1. Загальна декларація прав людини: Міжнародний документ від 10.12.1948. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
2. Конвенція про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних: Міжнародний документ від 28.01.1981. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_326
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини): міжнародний документ від 04.11.1950. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004

4. Конвенція про кіберзлочинність: міжнародний документ. Ратифікація від 07.09.2005. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575
5. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: міжнародний документ. Прийнято Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 року. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043
7. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-ХІІ. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
8. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>
9. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України №722/2019 від 30.09.2019. Президент України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>
10. General Data Protection Regulation. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016. URL: <https://gdpr.eu/tag/gdpr/>

Інші джерела:

1. Керівні принципи у сфері прав людини для інтернет-провайдерів. URL: <https://rm.coe.int/1680599368>
2. Майбутнє, якого ми хочемо, Організація Об'єднаних Націй, яка нам потрібна. Оновлена інформація про роботу Канцелярії Спеціального радника з підготовки заходів з приводу 75-річчя ООН. Вересень 2020 року. URL: https://sozi.com.ua/image/catalog/home/laws/the_future_we_want.pdf
3. Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна». / Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>
4. Основи відновлення: Зміцнення інституційної спроможності. URL: <https://recovery.gov.ua/project/program/strengthening-institutional-capacity>
5. Основи відновлення: Цифрова держава. URL: <https://recovery.gov.ua/project/program/digital-government>
6. План Відновлення України. URL: <https://recovery.gov.ua/>
7. 10 Internet Rights & Principles. URL: <https://internetrightsandprinciples.org/campaign/>
8. Carta Portuguesa de Direitos Humanos na Era Digital. Lei n.º 27/2021, de 17 de maio. URL: https://www.parlamento.pt/Legislacao/Paginas/Educacao_Carta-Portuguesa-de-Direitos-Humanos-na-Era-Digital.aspx
9. Declaration of Principles Building the Information Society: a global challenge in the new Millennium. URL: https://www.itu.int/dms_pub/itu-s/md/03/wsis/doc/S03-WSIS-DOC-0004!!PDF-E.pdf
10. Declaration on Human Rights and the Rule of Law in the Information Society. May, 13, 2005. URL: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805da1a0

11. Digital democracy with a purpose. Lisbon declaration. URL: <https://www.lisbondeclaration.eu/>
12. European Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade. Brussels, 26.1.2022 COM(2022) 28 final. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/declaration-european-digital-rights-and-principles#Declaration>
13. The promotion, protection and enjoyment of human rights on the Internet. UN. General Assembly Resolution A/HRC/RES/32/13 URL: https://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=a/hrc/res/32/13
14. The right to Internet access. Parliamentary Assembly Resolution 1987 (2014). Final version. URL: <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20870&lang=en>
15. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. General Assembly Resolution. 25 September 2015. URL: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf
16. Ukraine Reform Tracker. URL: <https://impact.economist.com/projects/ukraine-reform-tracker/>
17. World Summit on the Information Society. General Assembly Resolution. 31 January 2002. URL: https://digitallibrary.un.org/record/455403/files/A_RES_56_183-EN.pdf
18. World Summit on the Information Society. General Assembly Resolution. 22 December 2004. URL: https://digitallibrary.un.org/record/538071/files/A_RES_59_220-EN.pdf

Офіційні інформаційні ресурси:

1. Верховна Рада України – www.rada.gov.ua
2. Президент України – www.president.gov.ua
3. Кабінет Міністрів України – www.kmu.gov.ua
4. European Commission – <https://commission.europa.eu>
5. Council of Europe – <https://www.coe.int>

Адреса розміщення робочої програми навчальної дисципліни

(офіційний вебсайт НА СБУ / платформа дистанційного навчання / електронний ресурс навчально-наукового інституту, кафеори, бібліотеки тощо)

7. Дані про перегляд робочої програми навчальної дисципліни

№ з/п	Дата, номер протоколу засідання кафедри (спільного засідання кафедр)	Рішення за результатами перегляду	Підпис керівника кафедри